

Statskuldsräntor m.m.

26

Förslag till statsbudget för 2005

Statsskuldräntor m.m.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	7
2	Inledning	8
3	Räntor på statsskulden	10
3.1	Statsskuldräntor	10
3.2	Faktorer som påverkar ränteutgifterna	12
3.2.1	Statsskulden och statsbudgetens saldo	12
3.2.2	Ränte- och valutakursutveckling	13
3.2.3	Upplåning	13
3.3	Känslighetsanalys	15
3.4	Regeringens överväganden.....	16
4	Oförutsedda utgifter	17
4.1	Omfattning.....	17
4.2	Anspråkstagande av anslaget 2003 och t.o.m. juli 2004	17
4.3	Regeringens överväganden.....	18
5	Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	19
5.1	Omfattning.....	19
5.2	Regeringens överväganden.....	20

Tabellförteckning

Tabell 1.1 Anslagsbelopp	7
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 26.....	8
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2005-2007 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.....	9
Tabell 2.3 Ramnivå 2005 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.....	9
Tabell 3.1 Anslagsutveckling.....	10
Tabell 3.2 Utgiftsmässiga statsskuldräntor.....	11
Tabell 3.3 Kostnadsmässiga statsskuldräntor	11
Tabell 3.4 Ränteförutsättningar (årsgenomsnitt)	13
Tabell 3.5 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för anslaget 92:1 Räntor på statsskulden.....	16
Tabell 4.1 Anslagsutveckling.....	17
Tabell 4.2 Utbetalningar 2003 och 2004 januari t.om. juli	18
Tabell 5.1 Anslagsutveckling.....	19
Tabell 5.2 Härledning av anslagsnivån 2005–2007 för anslaget 92:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning.....	20

Diagramförteckning

Diagram 3.1 Statsskuldräntor (utgiftsmässiga) 1998–2007	12
Diagram 3.2 Statsskulden som andel av BNP och i miljarder kronor 1990–2007	12
Diagram 3.3 Statsbudgetens saldo 1990–2007.....	13
Diagram 3.4 Ränteförutsättningar (årsgenomsnitt)	13
Diagram 3.5 Statsskuldens (inkl. skuldskötselinstrument) fördelning på instrumenttyper	13
Diagram 3.6 Finansiering av valutaskulden per valuta.....	14
Diagram 3.7 Valutaskuldens fördelning per valuta efter derivattransaktioner.....	15

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att 2005 besluta att ramanslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* får överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtaganden (avsnitt 3.1),
2. bemyndigar regeringen att 2005 besluta att ramanslaget 92:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning* får överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtaganden (avsnitt 5.1),
3. för budgetåret 2005 anvisar anslagen under utgiftsområde 26 *Statsskuldsräntor m.m.* enligt följande uppställning:

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
92:1 Räntor på statsskulden	Ramanslag	38 600 000
92:2 Oförutsedda utgifter	Ramanslag	10 000
92:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	Ramanslag	160 000
Summa		38 770 000

2 Inledning

Utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. omfattar räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Utgiftsområdet ingår inte i utgifterna under utgiftstaket för staten.

Målet för statsskuld förvaltningen är att skulden skall förvaltas så att kostnaden för skulden långsiktigt minimeras samtidigt som risken i förvaltningen beaktas. Förvaltningen skall ske inom ramen för de krav penningpolitiken ställer.

Ramförändringarna för utgiftsområdet förklaras främst av utvecklingen på anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden*. De minskade ränteutgifterna

2005 jämfört med 2004 beror främst på valutavinster och minskade kursförluster. Ett högre ränteläge och en något större statsskuld mot slutet av perioden innebär också ökade utgifter för statsskuld räntorna. Ränte- och valutaantaganden har en grundläggande betydelse för ränteutgifterna.

Upplåningsstrategi och valet av upplåningsteknik gör att ränteutgifterna kan uppvisa stora svängningar mellan åren även om skuldutvecklingen och valutakursen är stabil. Statsbudgeten avräknas med de kassamässiga ränteutgifterna. För att studera den underliggande ränteutvecklingen bör den kostnadmässiga redovisningen användas.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 26

Miljoner kronor

	Utfall 2003	Budget 2004 ¹	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007
<i>Anslag inom utgiftsområde 26</i>						
92:1 Räntor på statsskulden	42 015,3	47 534,0	49 300,0	38 600,0	51 900,0	55 700,0
92:2 Oförutsedda utgifter	6,3	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
92:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	151,8	140,0	155,2	160,0	160,0	160,0
Totalt för utgiftsområde 26	42 173,3	47 684,0	49 465,2	38 770,0	52 070,0	55 870,0

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition, (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2005-2007
Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.**

Miljoner kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004¹	47 684	47 684	47 684
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Övriga makroekonomiska förutsättningar ²	-10 060	2 000	4 024
Volym ³	2 226	4 066	5 842
Överföring till/från andra utgifts- områden	0	0	0
Övrigt ⁴	-1 080	-1 680	-1 680
Ny ramnivå	38 770	52 070	55 870

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10).

Beslutet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Makroekonomiska förutsättningar som påverkar utgifterna är förändrade räntenivåer och valutakurser.³ Volymkomponenten utgörs av effekten av statsskuldens storlek.⁴ Övriga faktorer som påverkar anslagsnivån är främst räntan på Riksgäldskontorets in- och utlåning.**Tabell 2.3 Ramnivå 2005 realekonomiskt fördelad.
Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.**

Miljoner kronor

	2005
Transfereringar ¹	10
Verksamhetsutgifter ²	0
Investeringar ³	0
Ränteutgifter ⁴	38 760
Summa ramnivå	38 770

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfallet 2003 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.² Med verksamhetsutgifter avses resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.⁴ Med ränteutgifter avses räntor på statsskulden.

3 Räntor på statsskulden

92:1 Räntor på statsskulden

Tabell 3.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2003	Utfall	42 015 254	Anslags- sparande	0
2004	Anslag	47 534 000	Utgifts- prognos	49 300 000
2005	Förslag	38 600 000		
2006	Beräknat	51 900 000		
2007	Beräknat	55 700 000		

Från anslaget finansieras utgifter för räntor på statsskulden. Anslaget avräknas utgiftsmässigt och påverkas främst av statsskuldens storlek, ränte- och valutakurser, lånebehovet samt Riksgäldskontorets upplånings- och skuldförvaltningsteknik. Riksgäldskontoret har rätt att vid behov överskrida anslaget.

Utfallet 2003 på anslaget blev 12 285 miljoner kronor lägre än anvisade medel i den ursprungliga statsbudgeten. Det beror främst på större överkurser vid nyemissioner av obligationslån. De större överkurserna var ett resultat av att Riksgäldskontoret valde att emittera i lån med högre kupongränta än vad som ursprungligen var planerat samt lägre marknadsräntor. I redovisningen av räntor på statsskulden behandlas överkurser som en ränteintäkt, vilket innebär att nettoutgifterna på anslaget minskar.

För 2004 beräknas utfallet bli 1 766 miljoner kronor högre än anvisade medel i den ursprungliga statsbudgeten. Den främsta orsaken är att Riksgäldskontoret kommer att göra mer återköp av obligationer än vad som ursprungligen beräknats. Återköpen görs i samband med att nya obligationer introduceras. Eftersom återköplånen

har en överkurs uppstår kursförluster, vilka belastar anslaget.

3.1 Statsskuldräntor

Utgiftsmässiga och kostnadsmässiga statsskuldräntor

Den budgetpåverkande redovisningen av statsskuldräntorna är utgiftsmässig och i princip baserad på hur mycket som betalas varje år. Ränteutgifterna blir därmed starkt beroende av vilka upplåningstekniker som tillämpas och kan uppvisa stora svängningar mellan åren som inte direkt kan hänföras till den underliggande skuld-, ränte- och valutakursutvecklingen under motsvarande period. När kostnaderna för statsskulden analyseras bör intresset i stället främst riktas mot hur mycket räntekostnader som genereras under en viss period. I tabell 3.3 redovisas de kostnadsmässiga statsskuldräntorna för perioden 2003–2007.

Kostnadsmässig redovisning innebär att räntorna periodiseras över lånets löptid, vilket innebär att den upplupna räntan, dvs. den ränta som genererats under perioden men som inte betalas, beaktas. I den utgiftsmässiga redovisningen beaktas endast ränteutbetalningar i samband med att en kupong eller en obligation förfaller.

Förutom löpande ränteutgifter samt över- och underkurser från emissionerna utgörs de totala ränteutbetalningarna även av utgifter i form av realiserade kursdifferenser vid förtidsinlösen av lån samt realiserade valutakursdifferenser. De periodiserade räntorna, som visas i tabell 3.3, används vid beräkningen av statens finansiella sparandet och för dessa beräkningar skall inte

värdeförändringar räknas med. Följaktligen tas inte heller orealiserade omvärderingar av skulden med avseende på ändringar i marknadsräntor och växelkurser upp som kostnader för statsskulden.

Tabell 3.2 Utgiftsmässiga statsskuld räntor

Miljarder kronor

	2003	2004	2005	2006	2007
Räntor på lån i svenska kronor	38,0	40,7	42,5	47,0	51,0
Räntor på lån i utländsk valuta	16,4	11,6	11,5	11,0	11,0
Över-/underkurser vid emission ¹	-14,5	-9,5	-3,0	-2,0	0,0
Summa räntor	39,9	42,8	51,0	56,0	62,0
Räntor på in- och utlåning ²	-6,8	-6,9	-6,9	-7,5	-7,5
Valutaförluster/-vinster ³	4,4	4,4	-8,0	1,0	0,0
Kursförluster/-vinster ⁴	3,8	9,0	2,5	2,0	0,0
Övrigt	0,7	0,0	0,0	0,4	1,2
Summa ränteutgifter	42,0	49,3	38,6	51,9	55,7

¹ Om Riksgäldskontoret emitterat en obligation med en kupongränta som är högre än marknadsräntan uppstår en överkurs, vilket innebär att RGK får den diskonterade mellanskillnaden mellan marknadsräntan och kupongräntan av köparen. Underkurser uppstår vid motsatt förhållande.

² Posten utgörs av nettoräntebetalningar till myndigheters m.fl. behållningar och skulder hos RGK. Dessa behållningar är inte en del av statsskulden, men belastar trots detta anslaget. Posten ingår inte längre i redovisningen av de kostnads-mässiga räntorna då den inte påverkar det finansiella sparandet. RGK:s inlåning från myndigheter m.fl. ingår inte i statsskuldsmåttet. RGK:s nettoulåning till myndigheter m.fl. påverkar istället statsskulden genom lånebehovet. Myndigheternas nettoräntekostnader avräknas deras eventuella anslag. Posten in- och utlåning förhindrar att myndigheternas nettoräntekostnader dubbelräknas på statsbudgeten. Om kostnaderna för statsskulden skall analyseras bör dessa nettokostnader inte ingå.

³ Vid lösen eller omsättning av lån i utländsk valuta realiserar valutakursförluster eller valutakursvinster beroende på hur valutakursen utvecklats sedan lånet tecknades. Posten påverkar statsbudgetens utgifter och statsbudgetens saldo, men inte statens finansiella sparande.

⁴ Kursförluster uppstår vid förtidsinlösen av lån som har en högre kupongränta än marknadsräntan vid återköpstillfället. Kursvinster uppstår vid motsatt förhållande. Posten påverkar statsbudgetens utgifter och saldo, men inte statens finansiella sparande.

Tabell 3.3 Kostnads-mässiga statsskuld räntor

Miljarder kronor

	2003	2004	2005	2006	2007
Summa räntor enligt tabell 3.2 ¹	39,9	42,8	51,0	56,0	62,0
Justering kursdifferenser vid emission ²	11,0	4,5	1,0	1,0	-1,5
Justering nollkupong-räntor ³	-3,5	-1,0	0,0	0,0	0,0
Justering övriga räntor ³	-0,9	1,0	1,0	1,5	1,5
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,4	1,2
Summa kostnads-justering	6,7	4,5	2,0	2,9	1,2
Summa räntekostnader⁴	46,6	47,3	53,0	58,9	63,2

¹ Summa räntor har i tidigare budgetpropositioner inkluderat in- och utlåning, dvs. nettoutgiften av myndigheters m.fl. ränteflöden gentemot RGK.

² Justeringsposten utgörs av den del av kursdifferensen som faktiskt hör till det aktuella året minus det som avräknats på anslaget. Härigenom periodiseras kostnaden på respektive år.

³ På dessa poster periodiseras upplupna räntekostnader på respektive år.

⁴ Exklusive realiserade valuta- och kursdifferenser.

Bemyndigande att överskrida anslaget

Regeringen begär årligen ett bemyndigande att vid behov överskrida ramanslaget 92:1 *Räntor på statsskulden*. Under 2003 har regeringen utnyttjat bemyndigandet. Utfallet på anslaget uppgick till 42 015 miljoner kronor, vilket är 15 miljoner kronor högre än vad som anvisats av riksdagen.

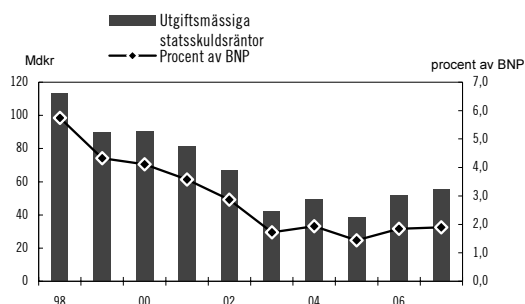
Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att överskrida anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* under 2005 om det är nödvändigt för att kunna fullgöra statens betalningsåtaganden.

3.2 Faktorer som påverkar ränteutgifterna

Storleken på statsskulden, räntenivåer och den svenska kronans växelkurs mot andra valutor är de viktigaste faktorerna för ränteutgifternas storlek. Ränteutgifterna påverkas även av de övergripande riktlinjer för statsskuldens förvaltning som regeringen årligen fastställer och av den upplåningsteknik som Riksgäldskontoret använder. Den upplåningsteknik som Riksgäldskontoret väljer kan på kort sikt få betydande effekter på ränteutgifterna, främst genom att ränteutgifter omfördelas i tiden, t.ex. genom över- och underkurser vid emission.

Ränteutgifterna för statsskulden blev drygt 25 miljarder kronor lägre 2003 jämfört med 2002. Nedgången beror till stor del på att statsskulden minskat under en följd av år samt ett lägre ränteläge.

Diagram 3.1 Statsskuld räntor (utgiftsmässiga) 1998–2007

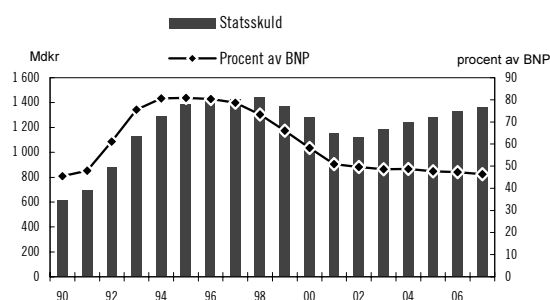
Av diagram 3.1 framgår att de utgiftsmässiga statsskuld räntorna har minskat från ca 113 miljarder kronor 1998 till 42 miljarder kronor 2003. Detta beror främst på lägre marknadsräntor samt att statsskulden har minskat. Som andel av BNP minskar statsskuld räntorna under motsvarande period från 5,7 till 1,7 procent. För 2004 beräknas de utgiftsmässiga statsskuld räntorna till 49,3 miljarder kronor och 2005 till 38,6 miljarder kronor. Åren 2006–2007 beräknas de utgiftsmässiga statsskuld räntorna till 51,9 respektive 55,7 miljarder kronor. Beräknat som andel av BNP beräknas statsskuld räntorna öka något till ca 1,9 procent fram till 2007.

De minskade ränteutgifterna 2005 jämfört med 2004 beror främst på valutavinster och minskade kursförluster. Ett högre ränteläge och en något större statsskuld mot slutet av perioden innebär också ökade utgifter för statsskuld räntorna.

3.2.1 Statsskulden och statsbudgetens saldo

Vid utgången av 2003 var statsskulden 1 186 miljarder kronor. Förändringar i statsskuldens storlek beror i huvudsak på statsbudgetens saldo. Därutöver kan den även påverkas av omvärderingseffekter. Då statsbudgetens saldo visar överskott kan amortering ske på statsskulden.

Diagram 3.2 Statsskulden som andel av BNP och i miljarder kronor 1990–2007

Som framgår av diagram 3.2 ökade statsskulden kraftigt från 1990 till 1996 då statsskulden steg från ca 600 till drygt 1 400 miljarder kronor eller till drygt 80 procent av BNP. Under perioden 1990–1997 (diagram 3.3) var utfallet för statsbudgeten oavbrutet negativt. Från 1990 ökade budgetunderskottet kraftigt fram till 1993, då budgetsaldot uppgick till minus 250 miljarder kronor. Under perioden 1994–1997 stabiliserades skulden som andel av BNP (skuldkvoten) på omkring 80 procent. Konsolideringsprogrammet och den ekonomiska återhämtningen innebar att underskotten reducerades markant de följande åren. År 1998 uppvisade statsbudgeten ett positivt saldo på 10 miljarder kronor. Statsbudgetens saldo förbättrades ytterligare 1999 och 2000 främst till följd av engångseffekter föranledda av pensionsreformen.

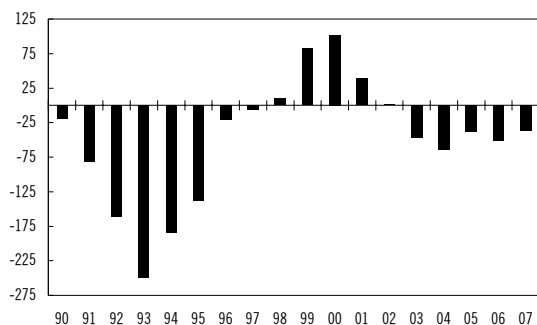
Som en följd av den positiva utvecklingen av statsbudgetens saldo har skuldkvoten reducerats markant och uppgick vid utgången av 2003 till 49 procent av BNP. Förra året uppvisade statsbudgetens saldo ett underskott, dvs. ett lånebehov, på ca 46 miljarder kronor. Även i år beräknas statsbudgetens saldo visa ett underskott på ca 64 miljarder kronor. För åren 2005–2007 beräknas statsbudgetens saldo uppvisa underskott på 38, 52 respektive 37 miljarder kronor.

Nominellt beräknas statsskulden öka, främst till följd av ökad upplåning, från 1 240 miljarder

kronor vid utgången av 2004 till 1 367 miljarder kronor 2007. Som andel av BNP beräknas skulden minska från 49 procent vid årsskiftet 2003/04 till 46 procent vid slutet av beräkningsperioden.

Diagram 3.3 Statsbudgetens saldo 1990–2007

Miljarder kronor

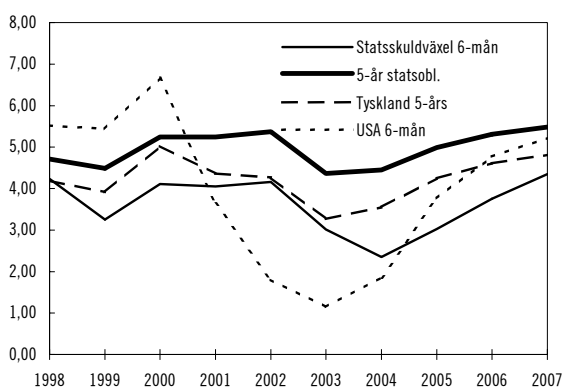

3.2.2 Ränte- och valutakursutveckling

Värdet på den svenska kronan påverkar ränteutgifterna på valutaskulden. En svagare krona ökar ränteutgifterna och en starkare krona minskar ränteutgifterna. Därutöver påverkas ränteutgifterna även av valutakursförändringar mellan andra valutor än kronan. När ett lån förfaller realiseras en valutakursdifferens, vilken läggs till ränteutgifterna.

Diagram 3.4 Ränteförutsättningar (årsgenomsnitt)

Procent

Räntenivåerna både i Sverige och internationellt har under senare år sjunkit betydligt. Räntorna antas ha nått sina lägsta nivåer under 2003-2004. Därefter antas de successivt stiga under beräkningsperioden (diagram 3.4 och tabell 3.4).

Tabell 3.4 Ränteförutsättningar (årsgenomsnitt)

Procent

	2004	2005	2006	2007
Statsskuldväxel 6-mån	2,35	3,03	3,75	4,35
Statsobligation 5-års	4,45	4,99	5,31	5,48
Tyskland 5-års	3,55	4,25	4,61	4,81
USA 6-mån	1,86	3,77	4,77	5,22

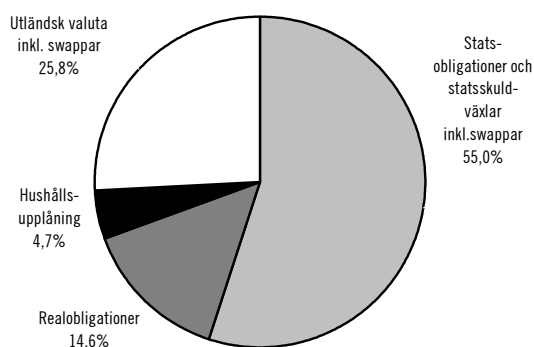
3.2.3 Upplåning

De övergripande strategierna för förvaltningen av statsskulden bestäms årligen av regeringen i ett riktlinjebeslut. Det viktigaste innehållet i beslutet är skuldens genomsnittliga räntebindningstid (duration), amorteringstakten i utländsk valuta och fördelningen av upplåning mellan nominella och reala instrument i svenska kronor. Inom de fastställda ramar som bestämts har Riksgäldskontoret mandat att fatta beslut om hur statsskulden skall förvaltas under förutsättning att målet om att minimera kostnaderna med beaktande av risk uppfylls.

Statsskuldens fördelning mellan olika skuldslag framgår av diagram 3.5. En första indelning kan göras mellan lån i svenska kronor och utländsk valuta. För skulden i svenska kronor görs ofta också en indelning mellan nominella och reala instrument.

Diagram 3.5 Statsskuldens (inkl. skuldskötselinstrument) fördelning på instrumenttyper

Andelar av statsskulden 2004-08-31

Källa: Riksgäldskontoret

Nominella lån i svenska kronor

Drygt hälften av statsskulden är finansierad med nominella lån i svenska kronor. De två instrument som används är i huvudsak statsskuldväxlar och statsobligationer. I upplåningen från hushåll står premieobligationer för den största delen.

Statsskuldväxlar är ett instrument där löptiden normalt uppgår till högst ca 12 månader. Den korta löptiden gör att detta instrument huvudsakligen används till att parera kortsiktiga fluktuationer i lånebehovet. Räntan på en statsskuldväxel är skillnaden mellan det belopp som staten erhåller när växeln emitteras och det belopp som staten återbetalar vid förfall, ett s.k. nollkuponginstrument. Den korta löptiden på statsskuldväxlar gör att en förändring i räntenivån slår igenom relativt snabbt på räntekostnaderna.

Statsobligationer har en fast årlig kupongränta, vilket innebär att räntan betalas ut årligen med ett lika stort belopp varje gång. Normalt sett finns ca 10 olika statsobligationer med en löptid på mellan 1 och 17 år. Initalt brukar kupongräntan och marknadsräntan, den ränta som används för att beräkna obligationens pris, vara ungefär densamma. Allt eftersom förändras vanligtvis marknadsräntan, vilket får till följd att obligationerna får en överkurs alternativt en underkurs. När Riksgäldskontoret emitterar obligationer med överkurs betraktas det som en ränteintäkt och om det är underkurs som en ränteutgift. Det här kan göra att de kassamässiga räntorna för enskilda år kan variera betydligt. De kostnadsmässiga räntorna påverkas däremot inte av över- och underkurser.

Reala lån i svenska kronor

Realobligationer är ett något mer komplicerat instrument än nominella obligationer när det gäller att beräkna räntan. Förenklat uttryckt kan den som köper en realobligation sägas erhålla en real ränta plus kompensation för inflationen. Realobligationer finns både med årlig kupongränta och som obligationer utan kupong, s.k. nollkupongare. Räntan för realobligationer med kupong räknas upp med inflationen liksom det belopp som återbetalas på förfalldagen. För nollkupongare gäller att återbetalningsbeloppet räknas upp med inflationen. Konstruktionen för realobligationer gör att en stor del av räntan betalas först när lånet förfaller. I likhet med vad som gäller för nominella obligationer uppstår det över- och underkurser, vilka vid sidan av

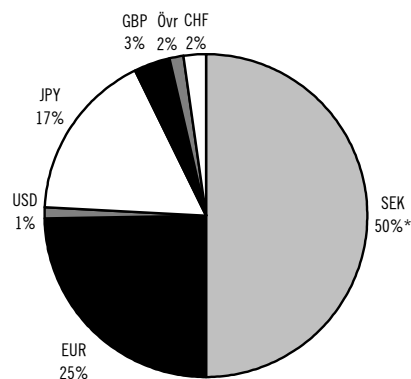
relationen mellan kupongränta och marknadsränta även är beroende av inflationen.

Nominella lån i utländsk valuta

Valutaskulden är finansierad dels i obligationer direkt i utländsk valuta, dels med s.k. kron/valutaswappar. Kron/valutaswappar kan förenklat sägas vara avtal där en räntebetalning i kronor byts mot en räntebetalning i utländsk valuta, t.ex. i euro. Under senare år har det varit billigare att låna i utländsk valuta, genom kron/valutaswappar, än genom direktupplåning. Det har inneburit att denna del av valutaskulden har ökat till ca 50 procent. De kostnadsmässiga fördelarna har dock minskat, varför upplåningen även görs genom direktupplåning.

Diagram 3.6 Finansiering av valutaskulden per valuta

Andelar 2004-08-31

* kron/valutaswappar

Riksgäldskontorets styrelse fastställer varje år ett benchmark för hur fördelningen mellan olika valutor inom den utländska skulden ska se ut. Avvikelsena från benchmark i den faktiska valutfördelningen regleras genom derivattransaktioner i en s.k. "currency overlay". En del av valutaskulden finansieras med lån i kronor, som sedan swappas till exponering i utländsk valuta. Finansieringen av valutaskulden visas i ovanstående diagram och exponeringen efter derivattransaktioner visas i diagram 3.7.

Källa: Riksgäldskontoret

Derivat

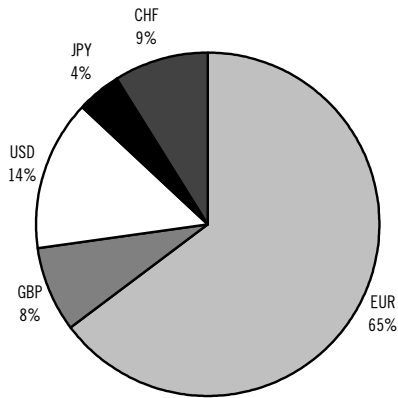
Derivat används i huvudsak i valutaskulden. En typ av derivat är som nämnts ovan kron/valutaswappar som används för att skapa exponering i en annan valuta.

Andra derivat används för att skapa en viss fördelning mellan olika valutor i valutaskulden. Riksgäldskontoret fastställer årligen ett riktmärke för valutfördelningen i syfte att ge valutaskulden en lämplig sammansättning med hänsyn till målet om kostnadsminimering med beaktande av risk. Andra derivat används för att styra durationen i valutaskulden. Derivatkontrakten ger även de upphov till ränteutgifter och ränteinkomster som är beroende av ränte- och valutakursutvecklingen. Derivaten är en del

av upplåningsstrategin som syftar till att låna så billigt som möjligt, men det är också en viktig del av styrningen av den risk som förknippas med skulden.

Diagram 3.7 Valutaskuldens fördelning per valuta efter derivattransaktioner

Andelar 2004-08-31

Källa: Riksgäldskontoret

I riktlinjebeslutet för Riksgäldskontorets förvaltning av statsskulden 2004 har regeringen beslutat att valutaamorteringen skall uppgå till 25 miljarder kronor för 2004, med ett intervall på +/- 15 miljarder kronor. Den långsiktiga inriktningen är att reducera valutaskuldens andel av statsskulden.

Regeringen lämnar årligen en utvärdering av statsskuld förvaltningen till riksdagen. Regeringen överlämnade i april 2004 skrivelsen Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 1999–2003 (skr. 2003/04:104).

3.3 Känslighetsanalys

Förändrade ränteantaganden

En ökning av korta och långa svenska marknadsräntor med en procentenhet från och med september 2004 till och med årsskiftet 2004/05 skulle öka de kassamässiga statsskuld räntorna med ca 2,0 miljarder kronor under året. Effekten på de kostnadsmässiga statsskuld räntorna skulle bli ca 0,7 miljarder kronor.

Om den svenska marknadsräntan under ett enskilt år ökar eller minskar med en procentenhet blir de kassamässiga statsskuld räntorna året då förändringen inträffar ca 4,5 miljarder kronor högre respektive lägre, medan räntorna året därpå ökar respektive minskar med 1,5 miljarder kronor. Effekten på de kostnadsmässiga statsskuld räntorna om räntan är en procentenhet högre eller lägre än beräkningsantagandena för ett enskilt år blir ca 1,5 miljarder kronor högre eller lägre innevarande år och året därpå ca 2 miljarder kronor.

Förändrade valutaantaganden

En förstärkning eller en försvagning av kronkursen med en procent från och med september 2004 till och med årsskiftet 2004/05 skulle generera minskade respektive ökade realiserade valutakursdifferenser på ca 0,2 miljarder kronor. En förstärkning respektive försvagning av kronkursen med en procent från och med 2005 skulle minska respektive öka realiserade valutakursdifferenser med ca 0,7 miljarder kronor per år. Detta gäller en generell förändring av kronkursen. I de fall kronan rör sig åt olika håll gentemot olika valutor kan enprocentiga förändringar gentemot valutaskuldportföljen implicera betydligt större ökning eller minskningar av de realiserade valutadifferenserna. Vidare kan effekten förstärkas vid stora, kortfristiga rörelser i växelkurserna. Realiserade vinster eller förluster till följd av växelkurser påverkar enbart de kassamässiga statsskuld räntorna.

Förändrade budgetsaldoantaganden

En förbättring av budgetsaldot med 20 miljarder kronor ett enskilt år skulle minska de kassamässiga statsskuld räntorna med ca 0,8 miljarder kronor från och med året efter det att förändringen inträffar. Det första året blir effekten ca hälften, dvs. ca 0,4 miljarder kronor. Beräkningen är schablonmässig. Beroende på när förändringen sker under året och hur det förändrade lånebehovet påverkar finansieringen kan det få en avvikande effekt.

3.4 Regeringens överväganden

Tabell 3.5 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för anslaget 92:1 Räntor på statsskulden

Miljoner kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004¹	47 534	47 534	47 534
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar ²	-10 060	2 000	4 024
Volym ³	2 226	4 066	5 842
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt ⁴	-1 100	-1 700	-1 700
Förslag/beräknat anslag	38 600	51 900	55 700

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/4:FiU10). Beslutet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Makroekonomiska förutsättningar som påverkar utgifterna är förändrade räntenivåer och valutakurser.

³ Volymkomponenten utgörs av effekten av statsskuldens storlek.

⁴ Övriga faktorer som påverkar anslagsnivån är främst räntan på Riksgäldskontorets in- och utlåning.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 38 600 000 000 kronor anvisas under anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* för 2005. För 2006 beräknas anslaget till 51 900 000 000 kronor och 2007 beräknas anslaget till 55 700 000 000 kronor.

4 Oförutsedda utgifter

92:2 Oförutsedda utgifter

Tabell 4.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2003	Utfall	6 281		46 144
2004	Anslag	10 000	Utgifts- prognos	10 000
2005	Förslag	10 000		
2006	Beräknat	10 000		
2007	Beräknat	10 000		

4.1 Omfattning

Ett särskilt anslag finns upptaget på statsbudgeten för att vid behov kunna användas för oförutsedda utgifter. Anslaget för innevarande budgetår uppgår till 10 miljoner kronor. Medel från anslaget tas i anspråk efter beslut av regeringen i varje enskilt fall.

4.2 Anspråkstagande av anslaget 2003 och t.o.m. juli 2004

Under 2003 utbetalades 6 281 244 kronor från detta anslag. Av detta belopp har 5 581 742 kronor betalats ut via Justitiedepartementet enligt beslut om ersättning avseende skadegörelse i samband med EU-toppmötet i Göteborg 2001. I beloppet ingår ersättning till

Kammarkollegiet rörande uppdrag i ärendet. Via Justitiedepartementet betalades ytterligare 100 000 kronor ut. Utbetalningen avser ersättning för anställningsförhållanden som påverkats då uppgifter lämnats ut från Säkerhetspolisens register. Ett motsvarande belopp har dragits in från det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 4:2 *Säkerhetspolisen*.

Via Utrikesdepartementet har 275 000 kronor betalats ut som ersättning efter förlikning i mål mot Sverige inför Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna. Ett indrag på motsvarande belopp kommer göras från utgiftsområde 5 Internationell samverkan, anslaget 5:4 *Ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands samt diverse kostnader för rättsväsendet*. Via utrikesdepartementet betalades det även ut 324 502 kronor gällande två ärenden i enlighet med domar av den Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Indrag av motsvarande belopp kommer att göras dels från utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution, anslaget 3:1 *Skatteverket* med 197 019 kronor och dels från utgiftsområde 4 Rättsväsendet, anslaget 4:5 *Domstolsväsendet m.m.* med 127 483 kronor.

Till och med juli i år har 86 819 kronor betalats ut från detta anslag. Av detta belopp har 1 819 kronor betalats ut via Utrikesdepartementet i enlighet med dom av den Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Ett indrag på motsvarande belopp kommer att göras från utgiftsområde 4 Rättsväsendet, anslaget 4:5 *Domstolsväsendet m.m.* Via Utrikesdepartementet har även 85 000 kronor betalats ut efter förlikning i mål mot Sverige inför Europadom-

stolen för de mänskliga rättigheterna. Indrag av motsvarande belopp kommer att göras från utgiftsområde 4 Rättsväsendet, anslaget 4:5 *Domstolsväsendet m.m.*

Tabell 4.2 Utbetalningar 2003 och 2004 januari t.o.m. juli

Tusental kronor

2003	Justitiedepartementet, 2 ärenden	5 681
2003	Utrikesdepartementet, 3 ärenden	600
Summa 2003		6 281
2004	Utrikesdepartementet, 2 ärenden	87
Summa 2004, januari t.o.m. juli		87

4.3 Regeringens överväganden

Enligt regeringens bedömning behövs även fortsättningsvis ett anslag för oförutsedda utgifter. Anslaget bör få disponeras för utgifter som är av så brådskande art att ärendet inte hinner underställas riksdagen samtidigt som utgifterna inte lämpligen kan täckas av andra medel som står till regeringens förfogande.

Under en lång följd av år har riksdagen även medgett att anslaget får användas för vissa speciella ändamål om andra medel inte står till förfogande.

Regeringen har sålunda från detta anslag fått betala ut t.ex. belopp som staten genom laga-kraftvunnen dom ålagts att betala, belopp som staten till följd av skada i samband med statlig verksamhet efter uppgörelse har åtagit sig att ersätta samt skador inom landet som uppkommit genom tidigare krigsförhållanden (se prop. 1997/98:1, utgiftsområde 26, s.13 f). Regeringen bör även fortsättningsvis få betala ut ersättning för skador av sådan natur.

Anslaget får inte användas för att tillgodose behov som omtalas i 9 kap. 3 § tredje stycket regeringsformen, dvs. behov av medel för rikets försvar under krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden.

Det ankommer på regeringen att i efterhand anmäla till riksdagen vilka utgifter som täckts genom att medel från anslaget tagits i anspråk.

Anslagets karaktär medger inte någon närmare bedömning av omfattningen för oförutsedda utgifter.

Regeringen föreslår att 10 000 000 kronor anvisas under ramanslaget 92:2 *Oförutsedda utgifter* för 2005. Även för 2006 och 2007 bör anslaget beräknas till 10 000 000 kronor.

5 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning

92:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning

Tabell 5.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2003	Utfall	151 812	Anslags-sparande	0
2004	Anslag	140 000	Utgifts-prognos	155 200
2005	Förslag	160 000		
2006	Beräknat	160 000		
2007	Beräknat	160 000		

5.1 Omfattning

Anslaget avser provisionskostnader relaterade till upplåning och förvaltning av statsskulden. Samtliga provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning redovisas utanför utgiftstaket, vilket innebär att de behandlas på samma sätt som räntekostnaderna på statsskulden.

Merparten av provisionskostnaderna utgörs av försäljningsprovisioner till de banker som agerar som mellanhänder vid försäljningen av Riksgäldskontorets lån. Dessa mellanhänder tar på sig hanteringskostnader och i vissa fall risker som de kompenseras för genom provisioner. I provisionskostnaderna ingår också utgifter för provisioner i samband med inlösen av lån, för-

valtningsprovisioner till externa förvaltare samt kreditavgifter.

De senaste årens fallande provisionskostnader för den nominella kronskulden förklaras bl.a. av minskade inlösenprovisioner till bankerna för hantering av förfallande premieobligationer. Vidare har provisioner vid nyförsäljning av premieobligationer minskat dels som en effekt av sjunkande upplåningsvolymerna av premieobligationer, dels på grund av att Riksgäldskontoret successivt ökat andelen egenförsäljning. Dessutom har avtalen för mäklarprovisioner omförhandlats, vilket innebär lägre kostnader för Riksgäldskontoret.

Bemyndigande att överskrida anslaget

Regeringen begär årligen ett bemyndigande att vid behov överskrida ramanslaget 92:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning*. Under 2003 har regeringen utnyttjat bemyndigandet. Utfallet på anslaget uppgick till 152 miljoner kronor, vilket är 12 miljoner kronor högre än vad som anvisats av riksdagen.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att överskrida ramanslaget 92:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning* under 2005 om det är nödvändigt för att kunna fullgöra statens betalningsåtaganden.

5.2 Regeringens överväganden

Tabell 5.2 Härledning av anslagsnivån 2005–2007 för anslaget 92:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning

<i>Tusental kronor</i>			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004¹	140 000	140 000	140 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
<i>Beslut</i>			
<i>Överföring till/från andra anslag</i>			
Övrigt	20 000	20 000	20 000
Förslag/beräknat anslag	160 000	160 000	160 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/4:FiU10). Beslutet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 160 000 000 kronor anvisas under anslaget 92:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning* för 2005. För åren 2006 och 2007 beräknas anslaget till 160 000 000 kronor.